

БЛОКИРАЈ ЗА ОМРАЗАТА КОН ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧНОСТ СПОДЕЛИ ЕДНАКВОСТ. БЛОКИРАЈ ЗА ОМРАЗАТА КОН ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧНОСТ СПОДЕЛИ ЕДНАКВОСТ. БЛОКИРАЈ ЗА ОМРАЗАТА КОН ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧНОСТ СПОДЕЛИ ЕДНАКВОСТ. БЛОКИРАЈ ЗА ОМРАЗАТА КОН ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧНОСТ СПОДЕЛИ ЕДНАКВОСТ. БЛОКИРАЈ ЗА ОМРАЗАТА КОН ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧНОСТ СПОДЕЛИ ЕДНАКВОСТ. БЛОКИРАЈ ЗА ОМРАЗАТА КОН ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧНОСТ СПОДЕЛИ ЕДНАКВОСТ.

ПРЕГЛЕД НА ОМРАЗАТА

Стереотипите, дискриминацијата и рамнодушността преовладуваат и уште повеќе се зајакнуваат со говор на омраза кон лицата со попреченост. Покрај дискриминацијата, насилството, нетолеранцијата, говорот на омраза и криминалот од омраза, со кои се соочуваат голем број мигранти, бегалци и баратели на азил, лицата со попреченост се повеќе изложени на сите облици на дискриминација, но и на експлоатација, насилство и злоупотреба.

*„Институционалното згрижување на лицата со попреченост сè уште преовладува во **Босна и Херцеговина**. Пишувањето од правното својство е сè уште широко применувано пракса. Тоа претставува грубо кршење на човековите права и ние треба колку што можеме повеќе да ги надминеме таквите практики, и да воспоставиме похумани, инклузивни форми на згрижување, како што е живењето во заедница со поддршка или донесување одлуки со поддршка.“*

Сања Пелиќ, проектен раководител на „Пуѓе во нужда“.

*„За жал, дискриминацијата врз лицата со попреченост во **Босна и Херцеговина** е сè уште широко распространета... Ова го велам како постдипломец, граѓанин на оваа земја, и како нагнуво лице коешто се бори за своите права и за правата на сите маргинализирани групи во Босна и Херцеговина. Свеста за знаковниот јазик е многу ниска, па затоа и информациите околу нас не се прилагодени на оваа група. Од тие причини активно се борам за правата на лицата со попреченост, за подигнување на свеста за знаковниот јазик, како и за рамноправно вклучување на лицата со попреченост во општеството.“*

Алма Мујановиќ, претседател и соосновач на здружението „Знак за збор“ и членка на Младинската советодавна група при мисијата на ОБСЕ во Босна и Херцеговина.

„Имаме многу сегрегирани закони за лицата со попреченост. Лицата со аутизам, со Даунов синдром, и со интелектуална попреченост не се поддржани со ниту еден закон.“

Илирјана Геџи, Раководител на Одделот за развој на проекти на Косовскиот форум за попреченост, КДФ; чадор организација која обединува седум невладини организации на Косово* кои работат со попреченост.

„Единствената разлика помеѓу нас и пуѓето со Даунов синдром е еден вишок хромозом... Пуѓето со попреченост се колебаат да излезат надвор поради проблемите со пристапноста и поради културните ставови кон попреченоста. На нив се гледа како на проблем, наместо како на придобивка за општеството.“

Енгин Авџи, проектен раководител кој е надлежен за услугата за производство на цем во „Даунов синдром Косово“.

ОМРАЗАТА СПОРЕД БРОЈКИ

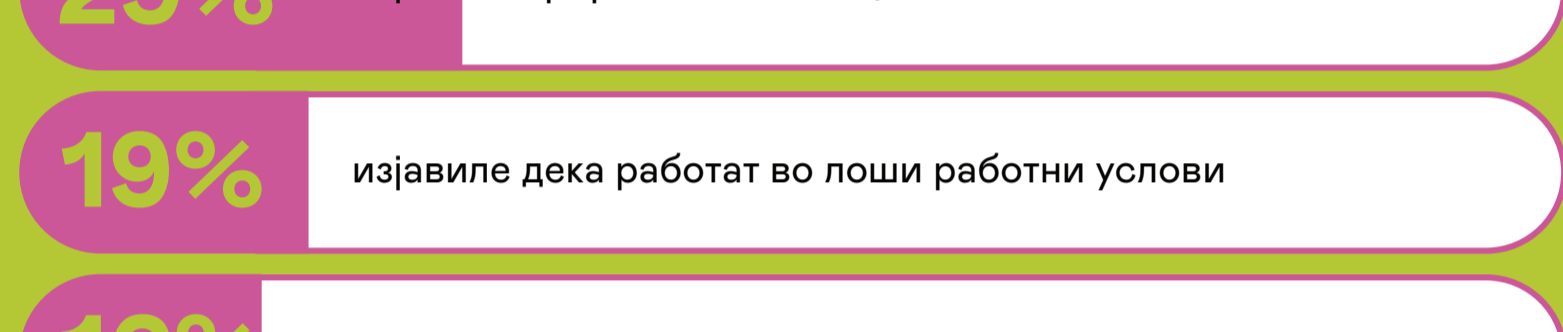
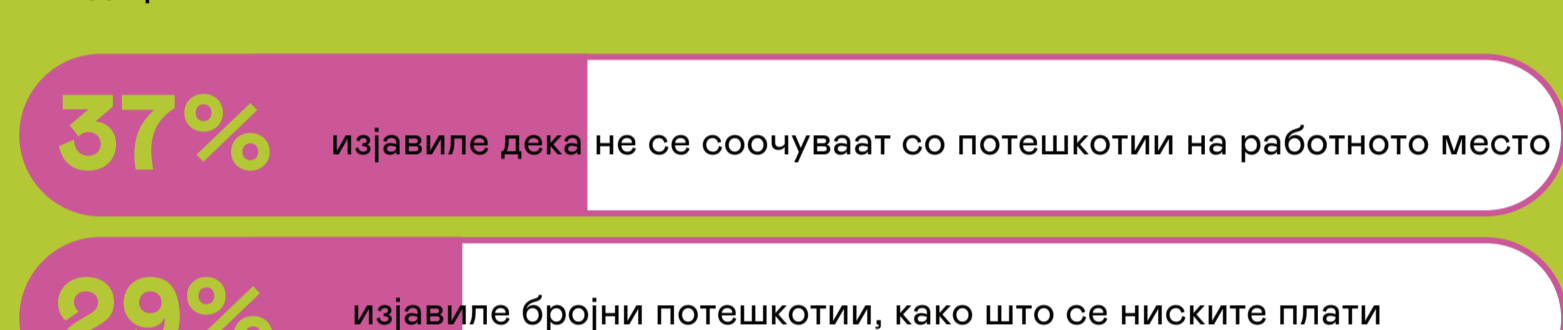
Според официјалните статистички податоци на Владата на Албанија, постојат на **143,000** официјално регистрирани лица со попреченост во **Албанија**. Тие имаат високо ниво на невработеност, честопати немаат пристап до основните здравствени и образовни можности, и трпат стигматизација и изолација од општеството. Албанското законодавство предвидува заштита на човековите права, но ова малку има направено за интегрирање на лицата со попреченост во албанското општество.

Резултати од анкета на примерок за интеграцијата на лицата со попреченост во Албанија спроведена во 2017 година.

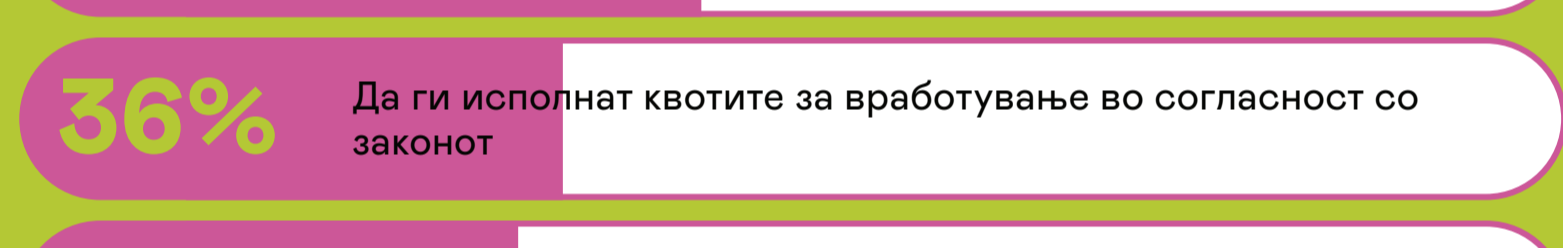
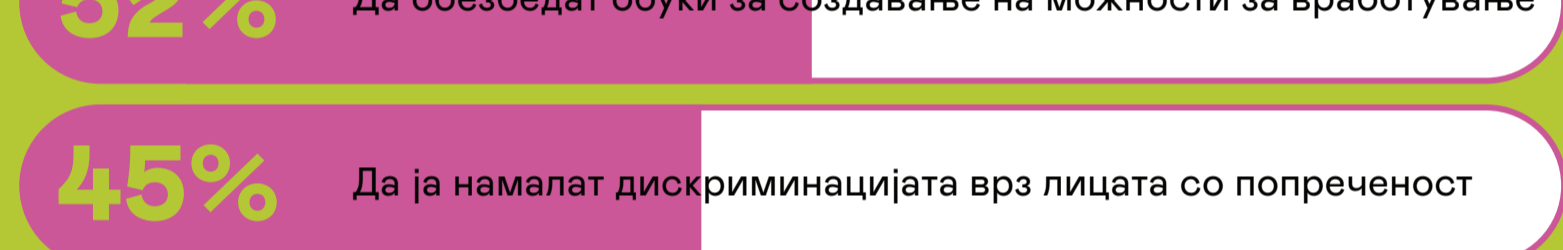
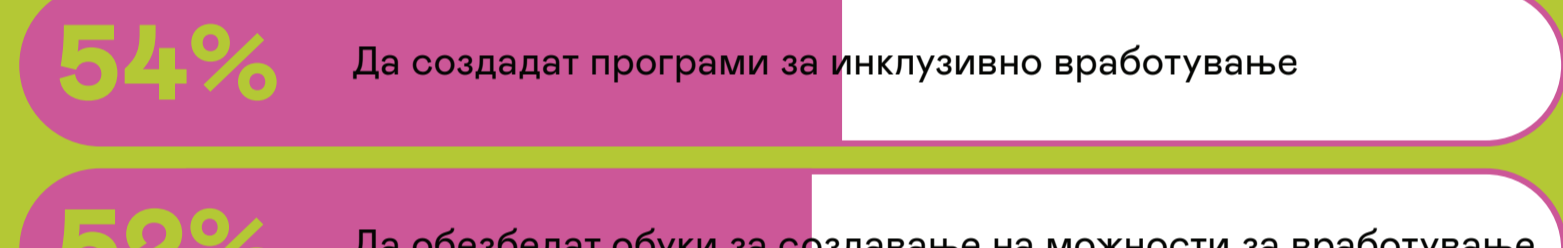
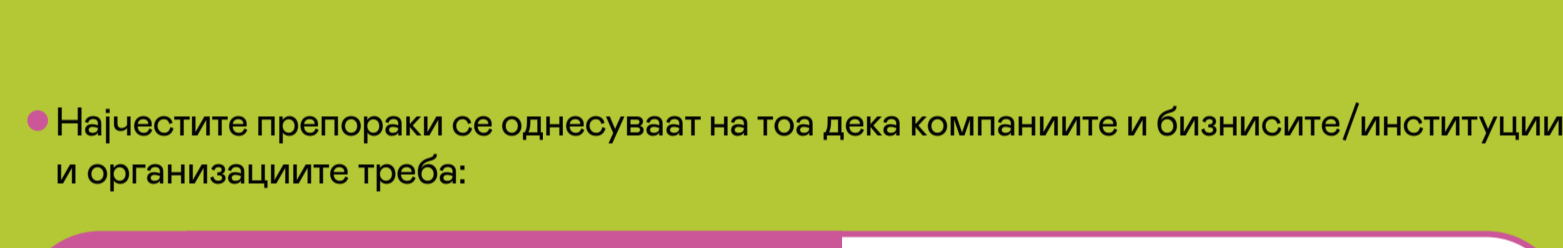
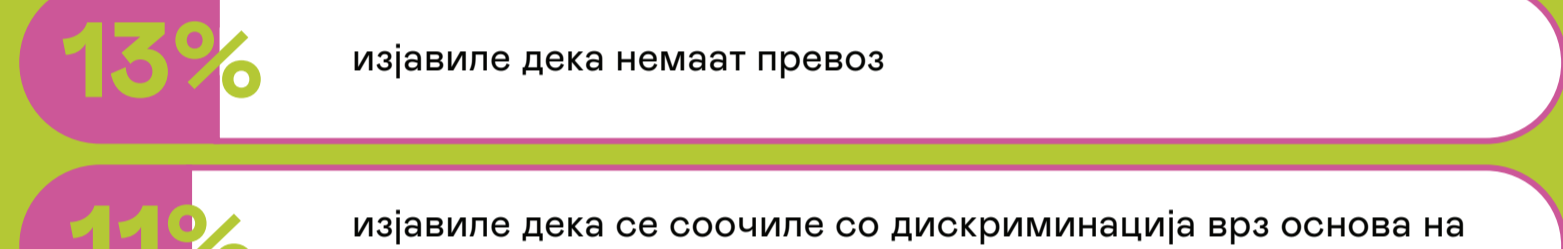
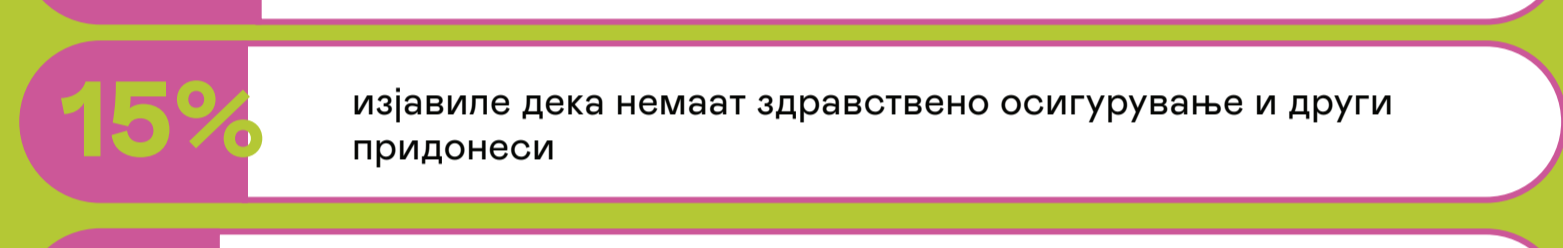
Образование	Вработување
2% интегрирани во предучилишно образование	1% вработени на полно работно време
16% одат во државни училишта, повеќето како слушачи	14% вработени на половина работно време
2% одат во специјални училишта	85% воопшто не работат
2% одат во средни училишта	
2% одат на факултет	

♦ Според главните наоди од анкетата на УНДП од 2019 година за вклученост на лицата со попреченост на пазарот на трудот во **Косово**:

• Од **404** интервјуирани лица:

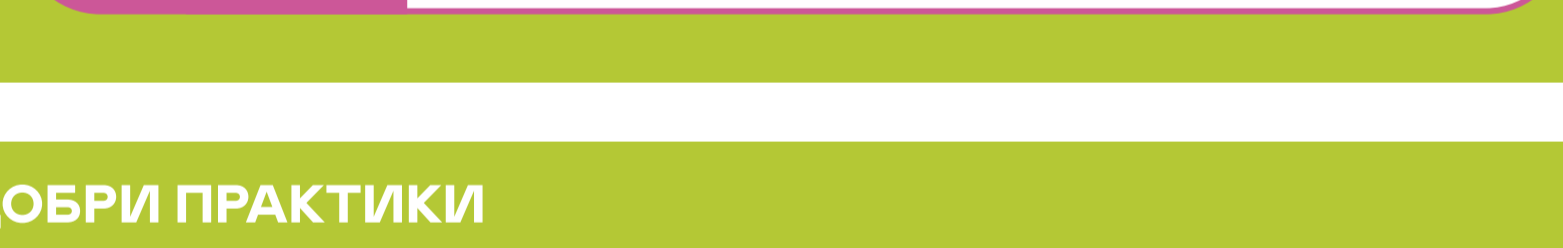
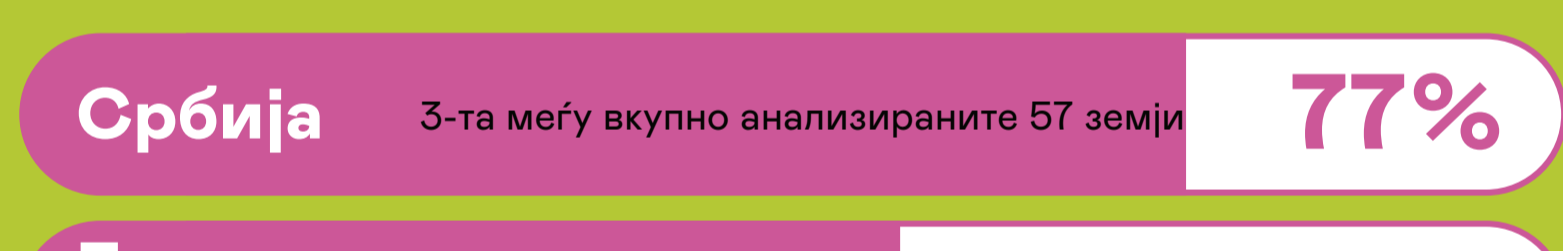
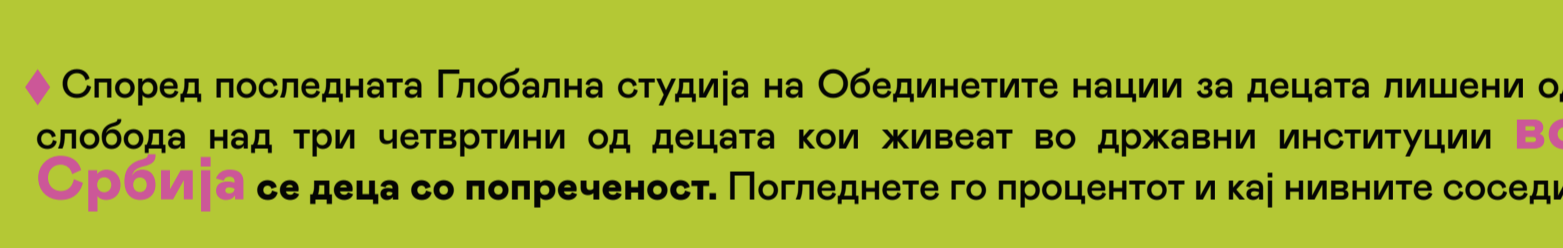

• Од вработените:

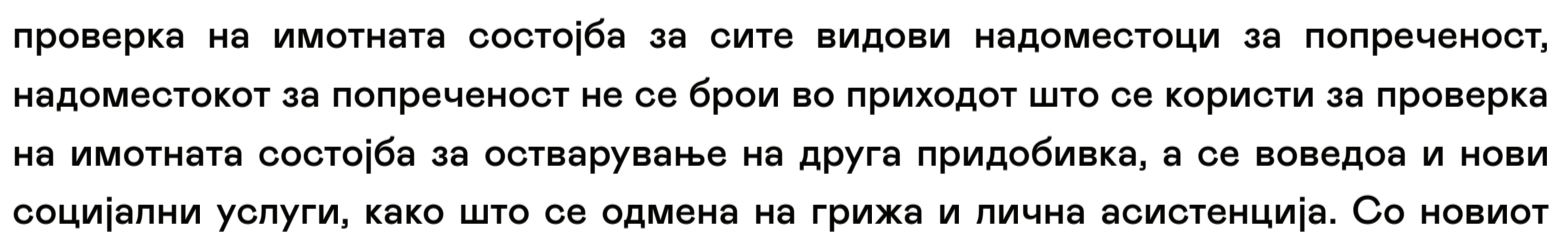
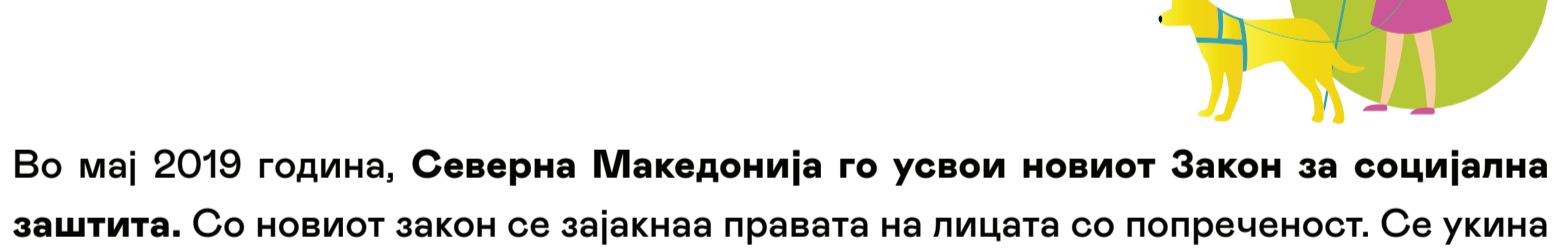
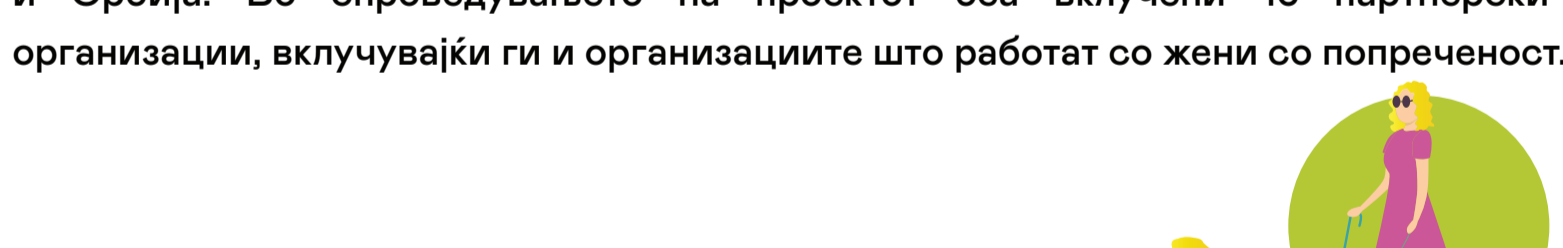
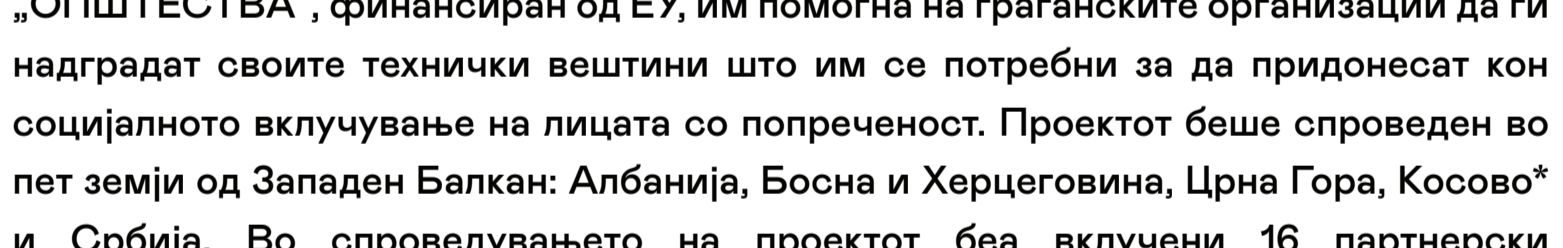

...меѓу другите потешкотии.

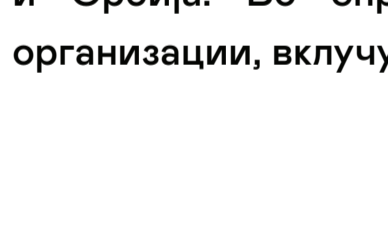
• Најчестите препораки се однесуваат на тоа дека компаниите и бизнисите/институциите и организациите треба:

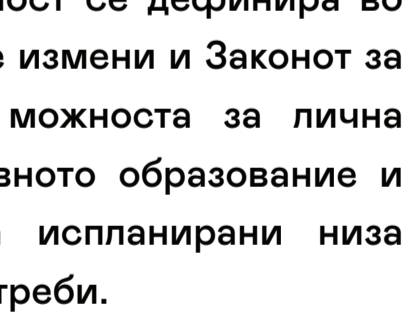
♦ Според последната Глобална студија на Обединетите нации за децата лишени од слобода над три четвртини од децата кои живеат во државни институции во **Србија** се деца со попреченост. Погледнете го процентот и кај нивните соседи:

ДОБРИ ПРАКТИКИ

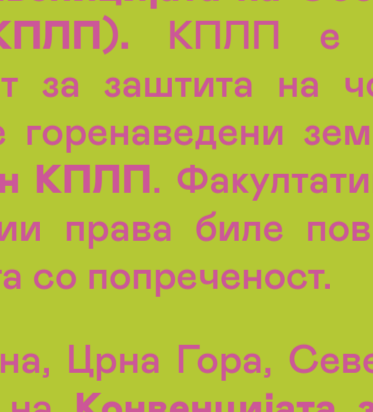

Во текот на 2018-2019 година, во рамките на програмата за поддршка на национални и тематски мрежи, на граѓански организации, проектот „ОПШТЕСТВА“, финансиран од ЕУ, им помогна на граѓанските организации да ги надградат своите технички вештини што им се потребни да придонесат кон социјалното вклучување на лицата со попреченост. Проектот беше спроведен во пет земји од Западен Балкан: Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Косово* и Србија. Во спроведувањето на проектот беа вклучени 16 партнерски организации, вклучувајќи ги и организациите што работат со жени со попреченост.

Во мај 2019 година, **Северна Македонија** го усвои новиот **Закон за социјална заштита**. Со новиот закон се зајакнаа правата на лицата со попреченост. Се укина проверката на имотната состојба за сите видови надоместоци за попреченост, надоместокот за попреченост не се брои во приходи што се користат за проверка на имотната состојба за остварување на друга придобивка, а се воведоа и нови социјални услуги, како што се одмена на грижа и лична асистенција. Со новиот Закон за спречување и заштита од дискриминација, попреченоста се смета за основа за забрана на дискриминација, а самата попреченост се дефинира во согласност со прописите на Европската Унија. Неодамна се измени и Законот за вработување на лицата со попреченост и се воведоа можности за лична асистенција на работното место. Новата област на инклузивно образование и согласна Стратегијата за образование 2018-2025, беа испланирани низа активности за поддршка на децата со посебни образовни потреби.

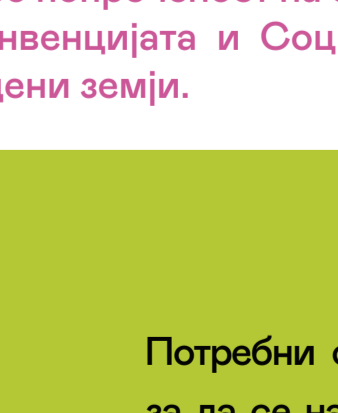
МЕЃУНАРОДНИ ПРАВНИ ИНСТРУМЕНТИ

Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Северна Македонија и Србија ја потпишаа и ратификуваа Конвенцијата на Обединетите нации за правата на лицата со попреченост (КППП). КППП е првиот меѓународен, правно обврзувачки договор наменет за заштита на човековите права на лицата со попреченост. Освен тоа, сите горенаведени земји го потпишаа и ратификуваа Факултативниот протокол кон КППП. Факултативниот протокол им овозможува на лицата со попреченост чии права биле повредени да поднесат жалба до Комитетот за правата на лицата со попреченост.

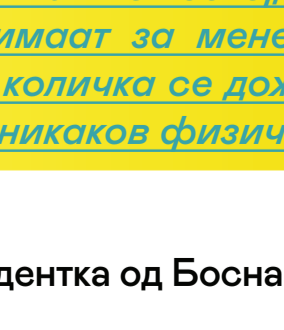
Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Северна Македонија и Србија исто така се и договорни страни на Конвенцијата за правата на детето (КПД) и Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените (КЕДВЖ) на Обединетите нации. Обете конвенции се однесуваат и на заштитата на правата на лицата со попреченост на правичен третман, соодветна грижа и целосно учество во општеството.

ПРАВНА И ПОЛИТИЧКА РАМКА НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА

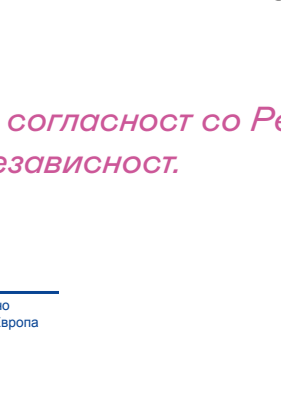

Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Северна Македонија и Србија се членки на Советот на Европа, кој ја донесе новата **Стратегија за правата на лицата со попреченост 2017-2023** на 30 ноември 2016 година. Промовирањето и заштитата на човековите права на сите лица и гарантирањето на демократијата и почитувањето на владеењето на правото се во сржта на работата на Советот на Европа. Заштитата на правата, загарантирани и заштитени со **Европската конвенција за човековите права** и **Европската социјална повелба**, важи за сите, вклучително и за лицата со попреченост. Европската социјална повелба конкретно го признава правото на лицата со попреченост на социјално интегрирање и учество во животот во заедницата. Конвенцијата и Социјалната повелба ја потпишаа и ратификуваа сите погоре наведени земји.

ШТО ПОНАТАМУ

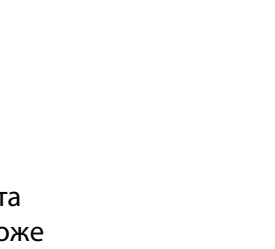

Потребни се понатамошни одржливи напори за да се надминат долготрајните недостатоци во заштитата на човековите права на лицата со попреченост.

Со цел да се подобри состојбата на лицата со попреченост, потребно е да се зајакне улогата и капацитетот на националните власти.

Мерима, студентка од Босна и Херцеговина

*Оваа ознака не е во спротивност со ставовите за статусот и е во согласност со Резолуцијата на ОН 1244 и Мислењето на МСП за косовската декларација за независност.